Euskal Herriko Ahotsak

ahotsak.com

Javier Arruti Izeta Biraola

Orio, Gipuzkoa
(1942-2016)

Aurkibidea

Biografia

Aiako Beldarrain baserrian jaio zen, bederatzi anai-arrebaren artean zaharrena. Lau urte zituela, baserria erre egin zen; eta Oriora, kaleko etxera, joan ziren bizitzera orduan. Orioko eskola nazionalean ikasi zuen hasieran; eta, geroago, eskola partikularrak jaso zituen. Hala ere, ikasi baino, Javierrek nahiago izaten zuen baserrira joan, hango lanetan laguntzera. Gaztea zela hasi zen tailerrean lanean, eta 17 urterekin itsasora joatea erabaki zuen. 25 urte zituela, Michelin lantegian sartu zen, eta handik hartu zuen erretiroa. Kontalari trebea eta memoria onekoa, garai bateko bizimoduaren erretratu interesgarria eta aberatsa egin zigun elkarrizketan.

Zintak

ORI-010

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Agirre, Eli - Etxeberria, Eider
- **Data**: 2012-06-05
- **Iraupena**: 48 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Unamuno, Arianne

ORI-011

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Eider
- **Data**: 2012-06-05
- **Iraupena**: 37 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Unamuno, Arianne

ORI-012

- **Proiektua**: Euskal Herriko Ahotsak
- **Elkarrizketatzailea(k)**: Etxeberria, Eider
- **Data**: 2012-06-05
- **Iraupena**: 70 min
- **Euskarria**: Bideo digitala
- **Kodifikatzailea**: Unamuno, Arianne

Pasarteak

1. Behien esnea, ernalketa eta beste

- **Erref**: ORI-010/004
- **Iraupena**: 0:03:52. **Hasi**: 00:04:20. **Bukatu**: 00:08:12
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak
- Lanbideak » Batetik bestera zebiltzanak

Laburpena:
Marmita taparekin ixten zuten, baita trapu bat bueltan lotuta jarri ere. Esnea ateratzen zuten egunero eta txekorrak ere egunean pare bat aldiz atera behar izaten zituzten. Sei behi eta idi parea zituzten, eta asto parea ere bai. Behiak umea egiteko garaian ez dute esnerik ematen, antzutu egiten dira. Udan janari hobea izaten denez, behiek esne gehiago ematen dute. Udan laurogei oilo izanez gero, hirurogeita hamar arrautza jasotzen zituzten, baina neguan dozena bat kostata. Behiak ernaltzeko auzoko edo etxeko txekorrarekin estaltzen ziren, susara zeudenean.

2. Beldarrain baserrian goserik ez

- **Erref**: ORI-010/005
- **Iraupena**: 0:02:50. **Hasi**: 00:08:12. **Bukatu**: 00:11:02
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Beldarrainen ez zuten goserik pasatu. Untxirik ez zeukaten etxean, eta behin osabari eskatuta, Eztena baserrira joan eta handik ekarri zuen bat. Ehunka untxi eta oilo izaten zituzten. Urtero zerri bat eta ardi zaharren bat hiltzen zituzten.

3. Animaliei ematen zitzaien tratua

- **Erref**: ORI-010/007
- **Iraupena**: 0:01:07. **Hasi**: 00:12:43. **Bukatu**: 00:13:50
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Baserriko animaliak

Laburpena:
Animaliari berezko tratua eman izan zaiola dio. Behien esnea jaso behar izanez gero, ondo zaindu behar izaten ziren. Idiek berriz, atsedenaldiak izaten zituzten eta lanerako jartzea zaila izaten zela dio.

4. Beldarrain baserria erre zenekoa

- **Erref**: ORI-010/009
- **Iraupena**: 0:03:28. **Hasi**: 00:16:23. **Bukatu**: 00:19:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Auzolana asko egiten zuten. Ehun anega gari zeuden etxean, 1946an baserria erre zitzaienean. Idiak eta txekorrak ere erre zitzaizkien. Jende asko bildu zen laguntzera. Lapurretan ere egin zietela kontatzen du.

5. Baserria nola erre zen

- **Erref**: ORI-010/011
- **Iraupena**: 0:04:46. **Hasi**: 00:20:28. **Bukatu**: 00:25:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Herriko giroa » Auzokoen arteko harremana
- Baserria » Baserriko bizimodua » Baserriaren historia eta kokalekua

Laburpena:
Sukaldeko sutako brasa katuak bizkarrean sabaira eraman eta etxeak su hartu zuela uste dute. Etxean nortzuk zeuden kontatzen du. Baserria nola sutu zen gogoan dauka; abereak zelaira atera eta baserrirantz egiten zutela kontatzen du. Jende asko batu zen laguntzera. Baserria erre zenean, aitak eskopeta saldu zuen. Soinean zeukaten arroparekin geratu ziren. Urte gogorrak izan zirela dio.

6. Aita adreilu lantegian aritzeagatik, silikosiak hil

- **Erref**: ORI-010/012
- **Iraupena**: 0:03:49. **Hasi**: 00:25:14. **Bukatu**: 00:29:03
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Urola Kostako lantegiak
- Ohiturak eta bizimodua » Osasuna » Gaixotasunak

Laburpena:
Aita adreilu lantegian aritu zen lanean urte askoan, baserria erre ondoren. Lantegian harrapatutako silikosi gaitzarengatik hil zen. Eskolara joan aurretik, aitari ogitartekoa eramatera joaten zen, baita ardoa ekarri ere enkarguak eginez.

7. Michelinen lanean eta obran ere bai

- **Erref**: ORI-010/015
- **Iraupena**: 0:01:41. **Hasi**: 00:32:38. **Bukatu**: 00:34:19
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-baldintzak
- Lantegiak » Ekonomia eta industria » Gipuzkoako lantegiak » Donostialdeko lantegiak

Laburpena:
1968an pisua hartu zuen. Michelinen zortzi ordu lan egin ondoren, obran lan egiten zituen beste hamar. Orain bizi dela lasai dio.

8. Umetan kilkerrak biltzen

- **Erref**: ORI-010/016
- **Iraupena**: 0:02:37. **Hasi**: 00:34:19. **Bukatu**: 00:36:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Fauna » Natura » Basoko animaliak » Zomorroak

Laburpena:
Siestarako planta egin eta sasiz sasi txori bila edo masustak biltzen ibiltzen ziren. Udan kilkerrak bildu eta piper potoan sartzen zituzten; belarrarekin zirikatzen zituzten edo ura botatzen zieten, zulotik ateraraz teko.

9. Habi bila bai, haiek hartu ez

- **Erref**: ORI-010/017
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:36:56. **Bukatu**: 00:39:15
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Umetako kontuak
- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:
Habi bila ibiltzen ziren. Zozoarena topatzea erraza izaten dela azaltzen du. Zozoaren ohiturak azaltzen ditu. Galeperra ere topatu izan zuen, arrautzekin. Bakean uzten zituzten txoriak.

10. Txori kantariak likarekin harrapatu eta saldu

- **Erref**: ORI-010/018
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:39:15. **Bukatu**: 00:40:49
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Mendia eta hondartza » Errekako arrantza eta ehiza
- Natura » Fauna » Hegaztiak

Laburpena:
Batzuek likarekin harrapatzen zituzten txori kantariak eta saldu.

11. Umetan, esnea eramaten eta idiak uztartzen

- **Erref**: ORI-010/019
- **Iraupena**: 0:03:37. **Hasi**: 00:40:49. **Bukatu**: 00:44:26
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Anekdotak, kontakizunak

Laburpena:
Goizetan jaikitzea kostatzen zitzaion. Usurbilgo izeba ona zela dio; Javier jaikitzerako kafesnea eta astoa prest izaten zituela kontatzen du. Zortzi urterako idiak uztartzen bazekien. Anekdota bat kontatzen du.

12. Baserriko lanak egitearren, izebak ordaina

- **Erref**: ORI-010/020
- **Iraupena**: 0:02:31. **Hasi**: 00:44:26. **Bukatu**: 00:46:57
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Elikadura » Jatekoa eta edatekoa
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko zereginak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Gomazko pilota zaharren bat zen jostailu bakarra. Harekin aritzen ziren pilotan. Jolaserako ez zen asti gehiegi izaten. Egur txikitzen aritzen zen. Izeba ona zeukatela dio; lanarengatik beti ordaina ematen ziela dio.

13. Oriotarrak animatzeko kanta

- **Erref**: ORI-011/001
- **Iraupena**: 0:00:14. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:00:14
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kantak » Bestelako kantak

Laburpena:
Oriotarrak animatzeko kantua.

14. Egur botatzen Auritzen

- **Erref**: ORI-011/005
- **Iraupena**: 0:02:19. **Hasi**: 00:04:11. **Bukatu**: 00:06:30
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Euskara » Euskalkia, herri hizkerak, euskara batua

Laburpena:
Negu batez Auritzen (Nafarroa) aritu zen basotik egurra ateratzen, Orioko zerrategi batentzat. Trontzarekin moztu eta idiekin lorrean eramaten zituzten enborrak. Goizuetarren hizkerari buruzko pasartea.

15. Arbolak botatzeko modua

- **Erref**: ORI-011/006
- **Iraupena**: 0:03:30. **Hasi**: 00:06:30. **Bukatu**: 00:10:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua

Laburpena:
Arbolak nola botatzen diren kontatzen du. "Zapo-saltoa" zeri esaten zaion azaltzen du.

16. "Zapo-saltoa" zeri esaten zaion basoan

- **Erref**: ORI-011/007
- **Iraupena**: 0:01:18. **Hasi**: 00:10:00. **Bukatu**: 00:11:18
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Baserria » Baserriko lanak » Mendiaren aprobetxamendua
- Euskara » Lexikoa

Laburpena:
Basoan egurra ateratzerakoan "zapo-saltoa" zeri esaten zaion azaltzen du.

17. Aita eta semea maiteen

- **Erref**: ORI-011/009
- **Iraupena**: 0:03:50. **Hasi**: 00:12:54. **Bukatu**: 00:16:44
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxeko giroa

Laburpena:
Aita berezia zela kontatzen du. Ama eta andrea ere asko maitatu izan dituela dio. Bigarrenik asko maite izan du semea.

18. Apaizen sermoiak herritar pobreei

- **Erref**: ORI-011/014
- **Iraupena**: 0:01:45. **Hasi**: 00:23:11. **Bukatu**: 00:24:56
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Erlijioak engainatu egin izan dituela dio, herritarrak bekataritzat hartuta. Pasarte bat kontatzen du. Apaizek pulpitutik sermoia nola botatzen zuten kontatzen du.

19. Apaizak pobreei diru-eske

- **Erref**: ORI-011/015
- **Iraupena**: 0:04:34. **Hasi**: 00:24:56. **Bukatu**: 00:29:30

- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Zubietako eta Usurbilgo apaizei buruz hitz egiten du, dirua lotsagabeki nola eskatzen zuten kontatuz. Aiako Don Hilario erretorearen eta aitaren arteko elkarrizketa kontatzen du.

20. Apaizak nahiago bere herria zerua baino

- **Erref**: ORI-011/016
- **Iraupena**: 0:01:28. **Hasi**: 00:29:30. **Bukatu**: 00:30:58
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Elgetako apaiz zahar batekin gertatutako pasarte barregarria kontatzen du.

21. Apaizen sexu gehiegikeria

- **Erref**: ORI-011/017
- **Iraupena**: 0:02:02. **Hasi**: 00:30:58. **Bukatu**: 00:33:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Sexua eta generoa » Genero indarkeria
- Ohiturak eta bizimodua » Erlijioa » Elizaren indarra

Laburpena:
Federik ez zeukanari, sarrarazi egiten ziotela dio. Apaizen sexu gehiegikeriaz hitz egiten du.

22. Bikotea eta udare-lapurraren ipuina

- **Erref**: ORI-012/001
- **Iraupena**: 0:01:54. **Hasi**: 00:00:00. **Bukatu**: 00:01:54
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ohiturak eta bizimodua » Kontakizunak eta sinesmenak » Ipuinak, mitoak eta istorioak

Laburpena:
Pasarte barregarria kontatzen du, bikote baten eta udare-lapurraren ingurukoa.

23. Baltsean egitea libre

- **Erref**: ORI-012/002
- **Iraupena**: 0:01:34. **Hasi**: 00:01:54. **Bukatu**: 00:03:28
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Aisia » Jai-giroa » Erromeriak
- Aisia » Kultura » Musika

Laburpena:
Bere gazte garaian, baltsean aritzea libre zen. Musika bandak igandero jotzen zuen. Aristerratzun ere erromeria izaten zen.

24. Etxea eraikitzeko prozesua

- **Erref**: ORI-012/009
- **Iraupena**: 0:04:58. **Hasi**: 00:18:02. **Bukatu**: 00:23:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Ekonomia eta industria » Lan-prozesuak
- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Etxea egiteko prozesua: lursaila aukeratu, erretena egin eta harriz bete, eta hormak egin. Geroko modua, zutabeak eginez eraikitzea izan da.

25. Horma zuzenak nola egin

- **Erref**: ORI-012/010
- **Iraupena**: 0:04:40. **Hasi**: 00:23:00. **Bukatu**: 00:27:40
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Baserriak egiterakoan, bazterretan hormak eta barruan egurrezko zutabeak jartzen ziren. Hormak zuzen nola eraikitzen diren azaltzen du. Orduko porlana eskuz egiten zuten, azpilak erabiliz.

26. Teilatuak nola egiten ziren

- **Erref**: ORI-012/011
- **Iraupena**: 0:03:20. **Hasi**: 00:27:40. **Bukatu**: 00:31:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Familia eta harremanak » Lagunartea eta familia » Etxearen egitura

Laburpena:
Baserriko teilatua nola egiten zen kontatzen du. Teilak ipintzeko ez zuten beren burua inora lotzen.

27. Itsasontziko egunerokoa

- **Erref**: ORI-012/014
- **Iraupena**: 0:02:45. **Hasi**: 00:44:52. **Bukatu**: 00:47:37
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:
Arrantzaleak itsasontzian eguna argitu orduko jaikitzen ziren eta ilundutakoan oheratu. Arraina harrapatuz gero, hozkailuan sartzen zuten. Atunetan aritzeko, arrain bizia erabiltzen zuten, eta haiek zaindu egin behar izaten zituzten.

28. 1961eko denboralea I

- **Erref**: ORI-012/015
- **Iraupena**: 0:04:23. **Hasi**: 00:47:37. **Bukatu**: 00:52:00
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasoko arriskuak

Laburpena:
Itsasoan eguraldi txarra zegoenean, gaizki pasatzen zuten. 1961eko denboralean pasatutakoa kontatzen du.

29. 1961eko denboralea II

- **Erref**: ORI-012/016
- **Iraupena**: 0:03:39. **Hasi**: 00:52:00. **Bukatu**: 00:55:39
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasoko arriskuak

Laburpena:
1961eko denboralean bizitakoa kontatzen du. Olatu ikaragarriak zeuden itsasoan; hiru bapore elkarrekin zihoazen Bermeora, babesera.

30. Itsaso txarragatik, ia ito

- **Erref**: ORI-012/017
- **Iraupena**: 0:04:12. **Hasi**: 00:55:39. **Bukatu**: 00:59:51
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasoko arriskuak

Laburpena:
Denborale baten kontakizun gogorra egiten du. Itsasoko bizimodua gogorra dela dio.

31. Itsasontzian, lurrean lotan

- **Erref**: ORI-012/021
- **Iraupena**: 0:03:40. **Hasi**: 01:03:01. **Bukatu**: 01:06:41
- **Multimedia**: bideoa online ikusgai

Gaia(k):

- Itsasoa » Arrantzontziko bizimodua eta lanak » Itsasontziko bizimodua

Laburpena:
Itsasontzian nola lo egiten zuten azaltzen du: lurrean egiten zuten lo, zurikinekin egindako koltxoien gainean. Egunez lehortzen jartzen zituzten koltxoiak.

Ahotsak.eus-eko edukiarekin sortutako dokumentu automatikoa.
2026-11-27

CC-by-sa | **Ahotsak.eus**
Badihardugu Euskara Elkartea
Markeskua Jauregia, 20600 Eibar
943121775 - ahotsak@ahotsak.com